

ØKONOMIPLAN HALDEN KOMMUNE 2020-2023

TTIF, Berg IL, Idd Sp og Kvik HFK sine forskjellige planer hensyn tas av kommunen slik at klubbene får sin utvikling til glede for barn i nærmiljøene.

Omsorgslønna til de som tar hånd om sine nærmeste skal oppjusteres til det nivå som Helsedirektoratet anbefaler.

Alle med behov av en heldøgns plass på sykehjem skal få det tilbudet uten opphold. Dette omhandler ca. 30 personer.

Frivillig arbeide av lag/foreninger skal få sin støtte av kommunen

Frikort innføres til alle enslige minstepensjonister og de med laveste sats for uføre

Bergheim – bo og aktivitetssenter åpnes fullt ut i 2020 med alle sine 96 plasser

Velferd og omsorg for alle som trenger det.

Halden kirkelige fellesråd gis et økt drift tilskudd.

ØKONOMIPLAN FOR 2020 - 2023 HALDEN KOMMUNE.

Økonomiplanen for 2020 - 2023 som rådmannen nå har lagt fram for politisk behandling tar opp flere alvorlige forhold som politisk nivå nå må ta stilling til. Forhold som at tilflytningen til kommunen nå har en negativ trend sett i forhold til noen år tilbake må tas alvorlig.

Sysselsettingsgraden som går ned over flere år har heller ingen positiv utvikling. Fra 75% til 67% i løpet av 8 år.

Alderssammensetningen viser at en stadig større del av lokalbefolkningen vil gå i pensjon med de utfordringer dette innebærer for kommunens økonomi. Det blir ca. 500 flere personer over 67 år i planperioden i vår kommune. En økning fra ca. 5.500 til ca. 6000, og dette er en stor utfordring som politisk nivå må hensyn tas i sitt arbeide.

Kommunens innbyggere får store avgiftsøkninger på grunn av at den samlede gjelden økes betraktelig. Rammeoverføringene fra den sentrale politiske ledelsen reduseres betraktelig i tiden som kommer.

Det blir endringer i Kommuneloven slik at kommunens avdragsutgifter økes med ca. 20 millioner fra 1.1.2020.

Dette vil så øke til over 30 millioner pr. år om den investeringstakten som det fra politisk nivå her legger opp til fortsetter. Med grunnlag i det som her er framført vil derfor omstillingsbehovet i kommunen de neste 4 årene være meget omfattende slik rådmannen ser det. Dette for at de rammer som er lagt til grunn i økonomiplanen skal kunne holdes. Dette er bare noen av de store utfordringene som kommunen nå står ovenfor i tiden som kommer.

Halden kommune fra Robek kommune til gjeldskommune får mange doblede problemer de neste 20 til 25 årene. Eldreomsorgen og undervisningssektoren ofres på de «store investeringene» som gir store økte driftskostnader som ingen vil snakke om. Det investeres uten å se konsekvensene i framtida. Pensjonistpartiet har derfor lagt til grunn og vil prioritere følgende i den sammenheng. Vi vil at de mest sentrale virksomhetsområdene i kommunen blir ivaretatt. Det er etter vårt syn Helse, Sosial og Undervisning slik at brukere av disse tjenestene blir ivaretatt.

Overordna forhold 2020-2023.

Det er tre områder i kommunens økonomiplan 2020-2023 hvor innbyggerne får merke de økonomiske rammene som rådmann her har lagt fram til behandling på en lite tilfredsstillende måte.

- Helse og omsorgssektoren vil ikke få mere økonomiske midler i den kommende fire års perioden enn det som de har hatt i 2019. Pensjonistpartiet foreslår her at det bevilges ytterligere 29,4 millioner kroner for 2020 samt at det pris og lønnsjusteres de etterfølgende år med 3% på det samlede beløpet.
- Undervisningssektoren får økt sin ramme med 16,5 millioner kroner med Pensjonistpartiets forslag i 2020 enn rådmannens forslag. Denne sektoren vil også bli justert i henhold til pris og lønnsvekst de påfølgende år i planperioden på det samlede beløp.
- Kultur og idretts sektor får økt sin ramme med 2,7 millioner med Pensjonistpartiets forslag til økonomiplan i forhold til rådmannens forslag. Sektor kultur og idrett vil også bli justert i henhold til pris og lønnsvekst de påfølgende årene i planperioden.
- Samlet sett betyr dette at disse tre sektorene blir tilført 48,6 millioner kroner utover rådmannens forslag for 2020.
- Pensjonistpartiet sier nei til den omfattende låneutviklingen ved at investeringsbudsjettet reduseres med 500 millioner i planperioden fra vår side.
- Det avsettes ikke ca. 160 millioner til ubundne avsetninger i planperioden. Dette reduseres til ca. 40 millioner med Pensjonistpartiets forslag til økonomiplan.
- Alle prosjektene som vil medføre at kommunen foretar låneopptak på over 1000 millioner kroner slik at kommunens gjeld blir på over 4000 millioner reduseres ved at det foretas en full gjennomgang av alle prosjektene.

1.

Kommunens låneopptak reduseres med minst 500 millioner i forhold til Rådmannens forslag til investeringsbudsjett i den kommende 4-årsperioden. Slik det ser ut nå vil kommunen ha en samlet låneportefølje på over 4000 millioner som ikke vil kunne være forsvarlig i 2023. Dette gjelder i forhold til innbyggerne når det gjelder skatter, avgifter og prioriteringer i forhold til områdene innen helse, sosial og undervisning. Hvis rådmannens forslag til låneopptak følges vil utgiftene til renter og avdrag øke årsslutt 2018 til årsslutt

2023 med 68 millioner kroner pr. år. Rådmannen kommer med forslag om endringer av økonomiplanens framdrift i denne sammenheng.

2.

Helse og omsorg får tilført 29,4 millioner med Pensjonistpartiets forslag til økonomiplan utover rådmanns forslag til økonomiplan i 2020, samt at det for de påfølgende årene økes dette med 3% for å kompensere for lønns og prisstigning. Det er ikke akseptabelt at det er «ventelister» på institusjonsplasser i kommunen.

Kultur og idrett tilføres 2,7 millioner kroner utover rådmannens forslag til økonomiplan i 2020. Dette beløpet justeres opp med 5% pr. år i de påfølgende år i planperioden. Her må idrettens behov ivaretas.

Arbeidersamfundet er en viktig del av vår kulturpolitiske historie. Bygningen er nå fullt ut rehabilitert og kan derfor brukes i et allsidig opplegg for lag og foreninger i vår kommune. Fra Pensjonistpartiet har det vært arbeidet i flere år for at det igjen skal bli en realitet. Det startes derfor omgående forhandlinger med eierne av bygningen for at kommunens skal kunne disponere bygningen fullt ut. Det frigjøres økonomiske midler i kommunen som dekker 2 stillinger til driften av Arbeidersamfundet hvor ungdomsklubben er en del av opplegget. Det er tidligere også utarbeidet driftsbudsjett for bygningen som har en helt annen økonomisk ramme (ca. 0,5 millioner pr år i faste kostnader + lønnskostnader) enn de store prosjektene det nå arbeides med. Overtagelse av bygninger skjer ved at eierne av Arbeidersamfundet overtar annen kommunal eiendom.

3.

Det innarbeides i planen at alle de nye plassene på Bergheim for demente skal være en del av budsjettet for 2020 med en driftskostnad på 6 millioner pr. år. Da blir alle 96 plasser tatt i bruk. Det er ikke akseptabelt at de som trenger et slikt tilbud ikke får dette uten opphold fra kommunens side.

4.

Karrestad gjenåpnes for de som trenger en fullverdig sykehjemsplass uten opphold. Det er ikke akseptabelt at det fra kommunens side lages en "ordning som er noe som ikke er en fullverdig sykehjemsplass" for å spare penger. Det utarbeides også et prosjekt som kan medføre at det bygges på en etasje på Karrestad slik det er idag. Kommunen må ta sitt ansvar innenfor eldreomsorgen på en helt annen måte enn det som skjer idag. "Varme hender" kan ikke

erstattes av ny teknologi for alt som skal skje på dette området i tiden som kommer.

5.

Omsorgslønnen settes til samme nivå som hjelpepleier slik som også helsedirektoratet har forslag om at det skal gjøres. Retningslinjer for at den enkelte søker skal få slik lønn utarbeides av administrasjon som så blir en politisk sak til behandling.

6.

Det innføres en ordning med «Frikort» for enslige på minstepensjon eller laveste sats på ufør på kr 5000,- pr år. Retningslinjene for denne ordningen utarbeides av administrasjonen. Ordningen medfører en utgift for kommunen med ca. 5 millioner pr år.

7.

Brukerombud. Det avsettes en million kroner pr år i perioden slik at dette snarest kommer på plass.

8.

Det må tilføres 16,5 millioner til undervisningssektoren utover rådmannens forslag i 2020 slik at det blir et tilnærmet forsvarlig nivå innenfor dette området i tiden som kommer.

Innsparingene som nå er iverksatt rammer ikke minst de svakeste elevene som må få mere nødvendig oppfølging. I de påfølgende år så økes det med 3% pr. år som kompensasjon for lønns og prisstigning.

9.

Det foretas en grundig gjennomgang fra administrasjons side slik at Rødsberg ungdomsskole kan bli der den er i dag og at Os barneskole fortsetter sin virksomhet med nødvendige investeringer på tomten på Os.

En ny idrettshall legges å inn på Os tomten for å dekke det behov som oppstår ved at det bygges en basishall med en håndballflate.

10.

Det bygges ikke noen barnehage i kommunen som har inntil 250 plasser.

Det er viktigere forhold enn bare økonomi når det gjelder det som skal ivareta våre barns oppvekst i lokalsamfunnet.

11.

Eiendomsskatten for 2020 settes til et nivå/ramme hvor en gjennomsnittlig bolig ikke skal ha mere en 4000 tusen kroner i skatt. Det foretas derfor ingen 10% økning slik som kommunestyret har vedtatt.

Promillen justeres ut ifra dette forholdet. Det settes med dette et politisk nivå/krav om hvordan eiendomsskatten skal være for den enkelte boligeier i kommunen. Alle boligeneheter som har fått sin takst fastsatt etter 2009 blir retakstert.

12.

Ordningen som kommunen har etablert ved at det tillegges et påslag på 0,25 % på startlånene fra Husbanken avvikles uten opphold. Det er de svakeste og mest vanskeligstilte som ofte trenger den type lån som kommunen bidrar til. Dette påslaget gjør at lånene kommer opp på et nivå som i en god del sammenheng er dårligere en det som gis i bankvesenet forøvrig.

13.

Kommunen foretar en grundig gjennomgang og kartlegging av antallet av de innbyggerne som i vår kommune kommer inn under det som kan betegnes som "fattigdomsgrensen" slik at det blir en skikkelig oversikt over dette i forhold til politisk nivå. Dette gjelder særlig grad enslige minste pensjonister og andre med uførepensjon, og andre som står utenfor arbeidslivet.

14.

Kommunen må aktivt del i boligutbyggingen i kommunen igjen slik at tilflyttingen ikke fortsetter å minske. Kommunen må få igangsatt regulering av områder som ligger i kommunens plandokumenter. Utover dette må også kommunen, som den tidligere har gjort i alle år sikre seg grunnarealer som opparbeides uten opphold. Etter Pensjonistpartiet syn må det også finnes tomter i kommunal regi til de som ønsker det slik at tomteprisen ikke fortsetter å stige i den takt slik som den har gjort i de siste 8 årene. Rådmannen legger frem plan på fremtidig kommunal tomteutvikling.

15.

Kommunen må på egne arealer legge til rette for boliger for mindre rekkehus/leiligheter som kan være til utleie, eventuelt senere kjøp for mennesker som vil ut på boligmarkedet som kan realiseres innen en forsvarlig økonomisk ramme og standard. Dette kan betegnes som ungdomsleiligheter,

botun (gjerne for eldre) hvor flere personer bor sammen i egne leiligheter men med fellesrom/uteområder o.a.

16.

Halden kirkelig fellesråd må få økt sin ramme med 3 millioner pr år i perioden. Dette for at de skal kunne være i stand til å ivareta bygg og kirkegårder til nytte og glede for alle.

17.

Rådmann har avsatt 15 millioner for bygging av ny undergang ved Risum. Dette er fylkeskommunens ansvar og tas ut av budsjettet. De som har det politiske ansvaret i fylket får ta seg av dette arbeidet og kostnaden. Dette forholdet avklares med politisk nivå i fylket før årsskiftet 2019/2020.

18.

Ikke noe dobbeltspor gjennom sentrum av byen. Halden kommune må avvise Bane Nor sine planer om dette.

19.

Tistedalen turn og idrettsforening får uten opphold støtte ved låneordning fra kommunen slik at utbygging av hallen starter snarest i tråd med fremlagte planer. Byggesaken er alt godkjent i kommunens bygningsavdeling.

20.

Midler til investeringer som tidligere er bevilget og ikke utbetalt til bl. annet idrettsanlegget til Berg IL og Kvik i forhold til anlegget på i Berg og på Strupe settes av på investeringsbudsjettet i økonomiplanen slik at de får sine midler som tidligere forutsatt.

21.

Gang og sykkelvei Fylkesvei 22. Det nedsettes nå et prosjekt i kommunen for start av planlegging av gang og sykkelvei fra Elvegata til avkjøring Fredriksten Festning (til der som gang og sykkelvei starter i dag). Det tas utgangspunkt i veiløsning beskrevet i sentrumsplan for Halden 2017 – 2029.

Kommunen skal utarbeide løsningsforslag med finansieringsmodell. Det tas kontakt med fylkeskommune/region for endelig vedtak og finansiering.

22.

Halden kommune skal aktivt arbeide for at offentlige arbeidsplasser legges til Halden. Etter vårt syn er det naturlig med flere arbeidsplasser sett i sammenheng med grense til EU. Det kan være innen politi, toll, handel o.l.

Budsjettskjema 1A - drift

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-768 571	-778 499	-809 571	-841 141
Ordinært rammetilskudd	-954 628	-992 540	-1 015 719	-1 050 456
Skatt på eiendom	-78 060	-75 390	-72 720	-70 080
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	-4 184	-4 143	-4 102	-4 058
Sum Frie disponible inntekter	-1 805 443	-1 850 572	-1 902 112	-1 965 735
Finansinntekter/-utgifter				
Renteinntekter og utbytte	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	63 100	71 850	78 600	91 600
Avdrag på lån	95 213	95 764	99 590	105 000
Sum Finansinntekter/-utgifter	152 313	161 614	172 190	190 600
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Til dekn. av tidl. års regn.messige merforbruk	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	9 400	10 000	8 859	9 400
Til bundne avsetninger	0	0	0	0
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0
Sum Avsetninger og bruk av avsetninger	9 400	10 000	8 859	9 400
Overført til investering				
Overført til investering	0	0	0	0
Sum Til fordeling drift	-1 643 730	-1 678 958	-1 721 063	-1 765 735
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 643 730	1 678 958	1 721 063	1 765 735
Sum Merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - drift

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Fellesområder	0	0	0	0
Rådmannen/Politisk	26 171	26 536	26 930	27 510
Personal, økonomi og IT	88 129	86 426	87 361	89 612
Kultur & Idrett	48 313	49 752	51 194	52 625
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	673 382	690 134	707 304	724 994
Kommunalavdeling Helse og omsorg	682 592	702 956	724 065	745 758
Kommunalavdeling Teknisk	87 419	86 618	87 832	89 149
NAV	60 571	61 114	61 950	62 879
Fellesfunksjoner	-22 847	-24 578	-25 573	-26 792
VAR og Havn	0	0	0	0
Sum 1B	1 643 730	1 678 958	1 721 063	1 765 735

Budsjettskjema 2A - investering

	Økonomiplan 2020	Økonomiplan 2021	Økonomiplan 2022	Økonomiplan 2023
Finansieringsbehov				
Investeringer i anleggsmidler	123 660	127 580	58 740	41 240
Utlån og forskutteringer	70 000	70 000	70 000	70 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 050	1 050	1 050	1 050
Avdrag på lån	19 500	21 000	22 000	22 000
Avsetninger	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum Finansieringsbehov	224 210	229 630	161 790	144 290
Ekstern finansiering				
Bruk av lånemidler	-185 082	-191 022	-127 242	-110 142
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 628	-6 608	-1 548	-1 148
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-19 500	-21 000	-22 000	-22 000
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum Ekstern finansiering	-223 210	-228 630	-160 790	-143 290
Intern finansiering				
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Intern finansiering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Udekket/udisponert	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B - investering

Kommunalavdeling	Summer av 2020	Summer av 2021	Summer av 2022	Summer av 2023
Sentraladministrasjon	940	940	940	940
Kultur	5 520	540	0	10 500
Undervisning & Oppvekst	20 000	20 000	0	0
Helse og omsorg	4 800	4 800	4 800	4 800
Teknisk	14 400	9 300	4 000	0
VAR	78 000	92 000	49 000	25 000
Totalsum	123 660	127 580	58 740	41 240